

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิงสูตรมาตรฐาน

3.1.1 การเตรียมผลสดของตะลิงปลิงปั่นละเอียด

คัดเลือกผลของตะลิงปลิงที่มีความสมบูรณ์เต็มที่ นำผลของตะลิงปลิงมาทำความสะอาด นำผลของตะลิงปลิงมาทำการหั่นเป็นแว่นๆ สำหรับทำการปั่น นำตะลิงปลิงที่ผ่านการหั่นแล้ว มาทำการปั่นด้วยเครื่องปั่นให้ละเอียด จะได้ผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียดเพื่อใช้ในการทำการทดลองต่อไป

3.1.2 ศึกษาสูตรไอศกรีมที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง

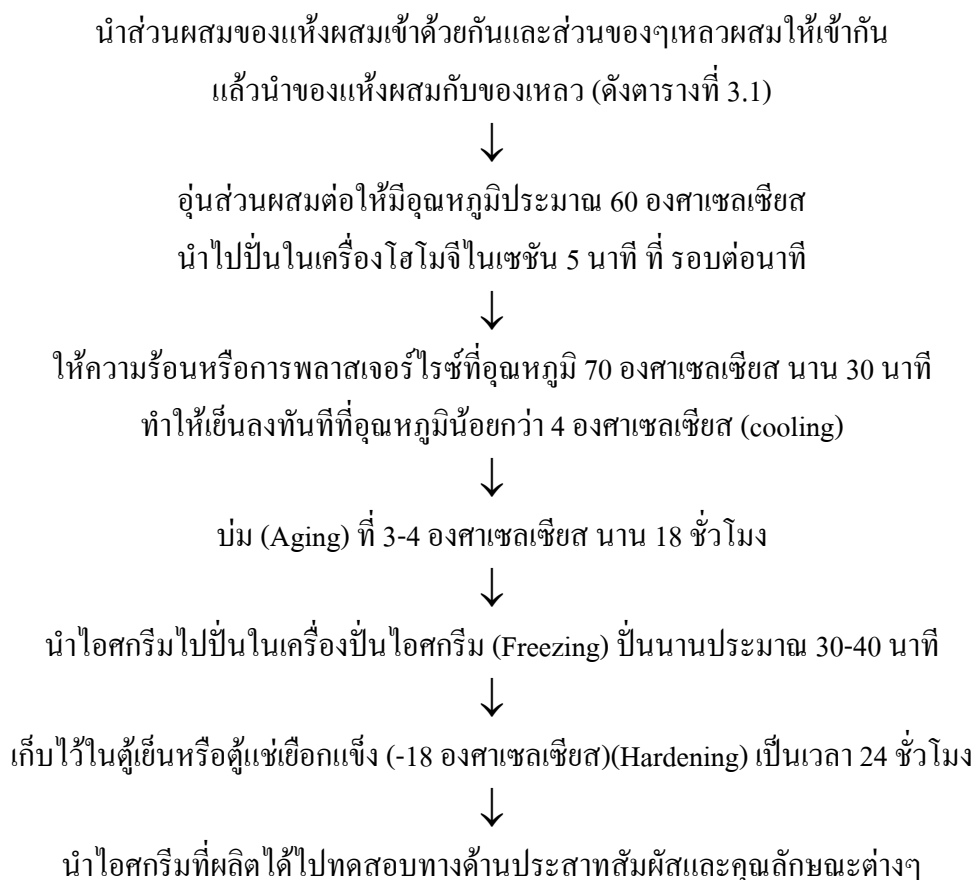
ทดลองผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง ตามขั้นตอนดังภาพที่ 3.1 โดยใช้ส่วนผสมในสูตรต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 3.1 เพื่อหาสูตรที่เหมาะสมในการผลิตและทำการตรวจสอบคุณภาพทางด้านกายภาพและทางประสาทสัมผัส เพื่อคัดเลือกสูตรที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

ตารางที่ 3.1 อัตราส่วนของส่วนผสมของไอศกรีมสูตรมาตรฐาน

ส่วนผสม	ส่วนผสม (ร้อยละ)	
	สูตรชอร์เบต	สูตรเชอร์เบต
น้ำตาลทราย	30.00	13.50
นมสดขาดมันเนย	0.00	13.50
เนื้อและน้ำผลไม้	10.50	13.50
น้ำ	59.20	56.15
ไข่ไก่ (ไข่ขาว)	0.00	3.00
สารให้ความคงตัว	0.30	0.35

ที่มา: สูตรเชอร์เบต คัดแปลงจากมณีรัตน์ บุญญะมาลี (2548) [16]
สูตรชอร์เบต คัดแปลงจาก เบญจพร มีเกาะ (2549) [32]

ขั้นตอนการผลิตไอศกรีม

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการผลิตไอศกรีม

ที่มา : คัดแปลงจากฉวีรัตน์ บุญญะมาลี (2548) [16]

3.1.3 การตรวจสอบด้านลักษณะทางด้านเคมี-กายภาพ

- การวัดพีเอชโดยเครื่อง pH meter [33]

วัดพีเอชหรือความเป็นกรดต่างของไอศกรีมเหลวหลังผ่านการบ่มที่อุณหภูมิประมาณ 4 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง โดยเครื่อง pH meter อุณหภูมิของไอศกรีมเหลวขณะวัดอยู่ที่ 25 ± 0.5 องศาเซลเซียส ใช้แท่งวัดอุณหภูมิ (thermocouple) ตรวจสอบอุณหภูมิ วัดตัวอย่างละ 3 ซ้ำ

- การวัดความหนืด [34]

วัดความหนืดของไอศกรีมเหลวหลังผ่านการบ่มที่อุณหภูมิประมาณ 4 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง โดยอุณหภูมิของไอศกรีมเหลวขณะวัดที่ 4 ± 0.5 องศาเซลเซียส

- การวัดค่าร้อยละการขึ้นฟู (% overruns) [3]

ชั่งน้ำหนักของไอศกรีมเหลวที่บรรจุเต็มด้วยพลาสติก นำไปชั่งก่อนทำการปั่นเป็นไอศกรีมและเมื่อปั่นไอศกรีมจนแข็งตัว แล้วบรรจุลงถ้วยพลาสติกใบเดิมจนเต็ม ชั่งน้ำหนักไอศกรีมที่ได้ แล้วนำข้อมูลไปคำนวณค่าร้อยละการขึ้นฟูดังสมการต่อไปนี้

$$\text{ค่าร้อยละการขึ้นฟู} = \frac{\text{น้ำหนักไอศกรีมเหลว} - \text{น้ำหนักไอศกรีม}}{\text{น้ำหนักไอศกรีม}} \times 100$$

- การวัดอัตราการละลาย [35]

นำตัวอย่างไอศกรีมที่บรรจุด้วยพลาสติกหลังผ่านการแช่เยือกแข็ง 24 ชั่วโมง นำมาปล่อยให้ละลายบนตะแกรงลวดที่มีขนาด 272 ช่อง/ตารางนิ้ว วางบนกรวยที่รองรับด้วยปิเกตอร์เริ่มจับเวลาการละลายเมื่อวัดอุณหภูมิตัวอย่างได้ -15 องศาเซลเซียส ชั่งน้ำหนักของเหลวที่ละลายออกมาทุกๆ 10 นาที นำผลที่ได้ไปเขียนกราฟระหว่างน้ำหนักของเหลวที่ได้ต่อระยะเวลาที่ผ่านไป (นาที) ทดลองที่อุณหภูมิ 30 ± 1 องศาเซลเซียส ตัวอย่างละ 3 ช้ำ นำข้อมูลไปหาร้อยละของไอศกรีมที่ละลายจากสูตร

$$\text{ร้อยละของไอศกรีมที่ละลาย} = \frac{\text{น้ำหนักไอศกรีมที่ละลาย}}{\text{น้ำหนักไอศกรีมเริ่มต้น}} \times 100$$

- การวัดปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ทั้งหมด [33]

การวัดปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้นั้นทำในขั้นตอนก่อนการนำไอศกรีมเหลวไปปั่น ทำการวัดโดยเครื่อง Refractometer ตัวอย่างละ 3 ช้ำ

- การวัดสีของผลิตภัณฑ์

นำตัวอย่างไอศกรีมบรรจุลงถ้วยแก้วสำหรับใส่ตัวอย่าง และวางลงบน port ของเครื่องวัดสี Hunter lab แล้วปิดฝาครอบเพื่อมิให้แสงรบกวนจากภายนอก เริ่มวัดค่าสีโดยเลือก read sample และรอจนเครื่องอ่านค่าเสร็จ โดยจะอ่านค่าออกมาเป็น L^* , a^* , b^* ทำการวัดสีตัวอย่างละ 3 ช้ำ

3.1.4 การทดสอบด้านประสาทสัมผัส

ไอศกรีมที่ทำการศึกษาในข้างต้นมาทำการทดสอบด้านประสาทสัมผัสในช่วงเวลา 10:00-11:00 น. และ 14:00-15:00 น. โดยใช้ผู้ทดสอบชิมถึงฝึกฝนจำนวน 30 คน เสิร์ฟตัวอย่างที่อุณหภูมิ -15 องศาเซลเซียส หรือนำออกจากตู้แช่แข็งแล้วทิ้งไว้นาน 3-5 นาที ประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธี preference test โดยใช้ 9-point hedonic scale [36] ในด้านลักษณะปรากฏ สี กลิ่นรส เนื้อสัมผัส การละลายในปากและความชอบโดยรวม โดย คะแนน 1 หมายถึง ไม่ชอบมากที่สุด และคะแนน 9 หมายถึง ชอบมากที่สุด โดยใช้ผู้ทดสอบในระดับห้องปฏิบัติการ จำนวน 30 คน วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's New Multiple Range Test

ตารางที่ 3.2 ระดับคะแนนแบบ 9-point hedonic scale ของลักษณะการยอมรับผลิตภัณฑ์

ลักษณะการยอมรับ	คะแนน
ชอบมากที่สุด	9
ชอบมาก	8
ชอบปานกลาง	7
ชอบเล็กน้อย	6
เฉยๆ	5
ไม่ชอบเล็กน้อย	4
ไม่ชอบปานกลาง	3
ไม่ชอบมาก	2
ไม่ชอบมากที่สุด	1

3.2 ศึกษาปริมาณของผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียดที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง

จากการทดลองหาสูตร ไอศกรีมที่นำมาใช้เป็นสูตรมาตรฐานในการผลิตไอศกรีมพลังงานต่ำจากตะลิงปลิง ได้นำสูตรมาตรฐานที่ได้จากข้อ 3.1 ทำการแปรปริมาณของผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียดที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีม เป็นร้อยละ 20, 30 และ 40 โดยน้ำหนักตามลำดับ และกำหนดให้ส่วนผสมอื่นๆ คงที่ ดังตารางที่ 3.3 และทำการตรวจสอบคุณภาพทางด้านเคมี กายภาพและทางประสาทสัมผัสเช่นเดียวกับการทดลองที่ 3.1

ตารางที่ 3.3 อัตราส่วนของส่วนผสมของผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียดที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีม

ส่วนผสม	ส่วนผสม (ร้อยละ)		
	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3
สารให้ความหวาน	13.50	13.50	13.50
นมสดขาดมันเนย	13.50	13.50	13.50
ผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียด	20.00	30.00	40.00
น้ำ	49.65	39.65	29.65
ไข่ไก่ (ไข่ขาว)	3.00	3.00	3.00
สารให้ความคงตัว (กัวร์กัม)	0.35	0.35	0.35

3.3 ศึกษาการใช้สารให้ความหวานในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง

3.3.1 ศึกษาชนิดของสารให้ความหวานที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง

โดยนำสูตรที่ได้จากการทดสอบทางกายภาพและทางประสาทสัมผัส ที่ได้รับการยอมรับและมีสมบัติที่ดี จากข้อ 3.1 และ 3.2 นำมาทำการแปรชนิดของสารให้ความหวาน 2 ชนิด ได้แก่ มอลทิทอล และซูคราโลส ดังตารางที่ 3.4 โดยมีความหวานเท่ากับน้ำตาลทรายที่ใช้ในสูตรมาตรฐาน และทำการตรวจสอบคุณภาพทางด้านกายภาพและทางประสาทสัมผัสเช่นเดียวกับการทดลองที่ 3.1

ตารางที่ 3.4 อัตราส่วนของการใช้สารให้ความหวานทดแทนน้ำตาลในการผลิต ไอศกรีม

ส่วนผสม	ส่วนผสม (ร้อยละ)		
	สูตรที่ 1 :ซูโครส	สูตรที่ 2 :มอลทิทอล	สูตรที่ 3 :ซูคราโลส
สารให้ความหวาน			
- ซูโครส	13.50		
- มอลทิทอล		20.76	
- ซูคราโลส			0.23
นมสดขาดมันเนย	13.50	13.50	13.50
ผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียด	30.00	30.00	30.00
น้ำ	39.65	32.39	52.92
ไข่ไก่ (ไข่ขาว)	3.00	3.00	3.00
สารให้ความคงตัว	0.35	0.35	0.35

3.3.2 ศึกษาปริมาณสารให้ความหวานที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง

โดยนำสูตรที่ได้จากการทดสอบทางเคมี ภายภาพและทางประสาทสัมผัส ที่ได้รับการยอมรับและมีคุณสมบัติที่ดี จากข้อ 3.1, 3.2 และ 3.3 มาศึกษาปริมาณสารให้ความหวานที่เหมาะสมคือ ซูคราโลส โดยแปรปริมาณเป็น 3 ระดับ คือ ร้อยละ 0.1 (สูตรที่ 1A), ร้อยละ 0.2 (สูตรที่ 2A) และ ร้อยละ 0.3 (สูตรที่ 3A) และใช้มอลทิทอลเป็นสารให้เนื้อ โดยกำหนดปริมาณเท่ากับน้ำตาลซูโครส คือ ร้อยละ 13.5 ดังตารางที่ 3.5 และทำการตรวจสอบลักษณะทางด้านเคมี ภายภาพ และการทดสอบทางประสาทสัมผัส เช่นเดียวกับการทดลองที่ 3.1

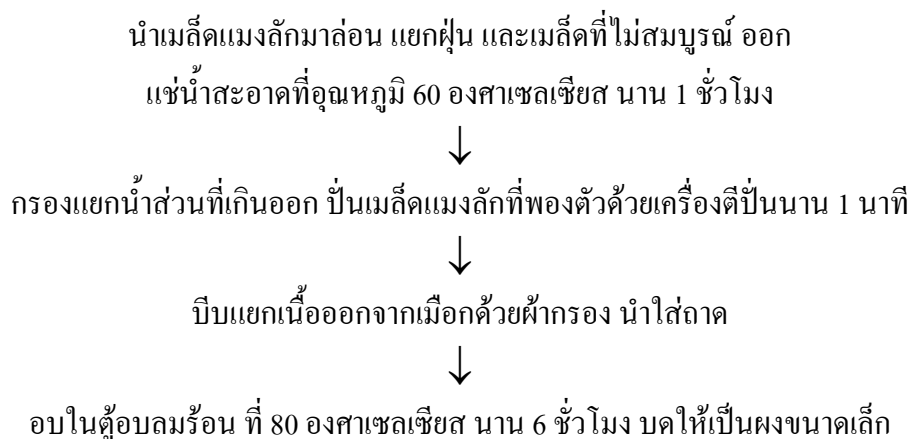
ตารางที่ 3.5 ส่วนผสมในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิงที่มีการแปรอัตราส่วนที่เหมาะสมระหว่างสารให้ความหวาน 2 ชนิด

ส่วนผสม	ส่วนผสม (ร้อยละ)		
	สูตรที่ 1A	สูตรที่ 2A	สูตรที่ 3A
มอลทิทอล	13.50	13.50	13.50
ซูคราโลส	0.10	0.20	0.30
นมสดขาดมันเนย	13.50	13.50	13.50
ผลสดตะลิงปลิงปั่นละเอียด	30.00	30.00	30.00
น้ำ	39.65	39.65	39.65
ไข่ไก่ (ไข่ขาว)	3.00	3.00	3.00
สารให้ความคงตัว	0.35	0.35	0.35

3.4 ศึกษาปริมาณที่เหมาะสมของมิวซิเลจจากเมล็ดแมงลักที่ใช้เป็นสารให้ความคงตัวในผลิตภัณฑ์ไอศกรีมจากตะลิงปลิง

3.4.1 การสกัดมิวซิเลจจากเมล็ดแมงลัก

ทำการสกัดมิวซิเลจจากเมล็ดแมงลัก ซึ่งมีขั้นตอนการสกัดดังแสดงในภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการสกัดเมือกจากเมล็ดแมงลัก

ที่มา : ดัดแปลงจากปิยนุสรณ์ น้อยด้วงและวันชัย ศรีโสม (2547) [30]

3.4.2 ศึกษาปริมาณมิวซีเลจจากเมล็ดแมงลักที่เหมาะสมในการผลิตไอศกรีมจากตะลิงปลิง

แปรปริมาณของมิวซีเลจจากเมล็ดแมงลักเป็นร้อยละ 0.1, 0.3 และ 0.5 โดยน้ำหนักตามลำดับในการผลิตไอศกรีม และทำการตรวจสอบคุณภาพทางด้านกายภาพและทางประสาทสัมผัสของไอศกรีมที่ผลิตได้

3.5 ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพทางกายภาพ เคมี และทางประสาทสัมผัสของไอศกรีมจากตะลิงปลิง สูตรมาตรฐานกับสูตรพลังงานต่ำ

นำสูตรที่ได้จากการทดสอบทางเคมี กายภาพและทางประสาทสัมผัส ที่ได้รับคะแนนความชอบมากที่สุด จากการทดลองที่ 3.4 มาทดสอบเปรียบเทียบกับสูตรมาตรฐาน โดยทำการตรวจสอบคุณภาพทางด้านเคมี กายภาพ และการตรวจสอบทางประสาทสัมผัส 2 วิธี จากนั้นนำไอศกรีมมาวิเคราะห์หองค์ประกอบเคมี และตรวจสอบทางด้านจุลชีววิทยา

3.5.1 การตรวจสอบด้านลักษณะทางด้านเคมี-กายภาพ

ตรวจสอบเช่นเดียวกับการทดลองที่ 3.1

3.5.2 การทดสอบด้านประสาทสัมผัส

นำไอศกรีมที่ได้จากการศึกษาในข้างต้น มาทำการทดสอบด้านประสาทสัมผัสในช่วงเวลา 10:00-11:00 น. และ 14:00-15:00 น. โดยใช้ผู้ทดสอบชิมกึ่งฝึกฝนจำนวน 30 คน เสิร์ฟตัวอย่างที่อุณหภูมิ -15 องศาเซลเซียส หรือนำออกจากตู้แช่แข็งแล้วทิ้งไว้เวลานาน 3-5 นาที ทำการ

3.5.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก)

- การวิเคราะห์ปริมาณโปรตีน	โดยวิธี AOAC (2000) [33]
- การวิเคราะห์ปริมาณไขมัน	โดยวิธี AOAC (2000) [33]
- การวิเคราะห์ปริมาณเส้นใย	โดยวิธี AOAC (2000) [33]
- การวิเคราะห์ปริมาณความชื้น	โดยวิธี AOAC (2000) [33]
- การวิเคราะห์ปริมาณเถ้า	โดยวิธี AOAC (2000) [33]
- การวิเคราะห์ปริมาณคาร์โบไฮเดรต	โดยวิธี Calculation by difference
- การวิเคราะห์ปริมาณพลังงานทั้งหมด	โดยวิธี Calories conversion factor

ของ Atwater ในการคำนวณสูตร

3.5.4 การตรวจสอบด้านจุลชีววิทยา (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข)

- การตรวจหาปริมาณแบคทีเรียทั้งหมดต่อ 1 กรัมของไอศกรีม โดยวิธี Standard Plate Count (SPC) [37]
- การตรวจสอบปริมาณแบคทีเรียชนิด Coliform ต่อ 1 กรัมของไอศกรีม โดยวิธี Coliform count [37]

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวางแผนการทดลองแบบ Completely Randomized Design (CRD) สำหรับข้อมูลคุณภาพทางกายภาพและทางเคมี และวางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) สำหรับข้อมูลการทดสอบทางประสาทสัมผัส วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's New Multiple Range Test ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95